

ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2

The Relationship Between Emotional Quotient and Organization Culture of School
Administrators in Phichit Primary Educational Service Area Office 2

พิชญภา แจ้งสว่าง¹ ฉลอง ชาตบุรุษชินวิน²
E-mail: krukung8927@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความฉลาดทางอารมณ์และวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 291 คน ได้มาโดยสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วย แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปกติ และระดับวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ที่ ระดับมาก ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม พบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา ในทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความฉลาดทางอารมณ์ วัฒนธรรมองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this study were 1) to study the level of emotional quotient of and the organization culture Phichit Primary school administrators at educational service area Office 2. 2) to study the relationship between emotional quotient and organization culture of school Administrators at Phichit Primary school in educational service area Office 2. The sample subject consisting of 291 school administrators and teachers in Phichit Primary educational service area Office 2 data gather using questionnaire. The statistics use for analysis data were mean, standard deviation and the efficient of correlation. The results showed that the levels of emotional quotient of Administrators in Phichit Primary educational service area Office 2 as a whole at a normal level. The levels of organization culture of Administrators Phichit Primary educational service area Office 2 as a whole at a high level. The levels of the relationship between emotional quotient and organization culture of Administrators in Phichit Primary educational service area Office 2 as a whole was positive relationship of all aspects with statistical significant at the .01 level.

Keywords: emotional quotient, organization culture, administrators

ความเป็นมาของปัญหา

ในปัจจุบันเป็นสังคมที่ก้าวสู่ยุคแห่งการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลง อยู่ในช่วงที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมอย่างรวดเร็วแบบไม่มีขีดจำกัด การที่องค์กรจะสามารถดำรงอยู่ได้นั้นต้องมีการปรับเปลี่ยนในหลายประการ เช่น วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ โครงสร้างองค์กร และวัฒนธรรม ผู้นำองค์กรจึงต้องเรียนรู้และเข้าใจวัฒนธรรมองค์กรอย่างลึกซึ้งและผู้นำองค์กรจะต้องมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ มีจิตใจที่มั่นคง การมองโลกในแง่ดี รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความมุ่งมั่นแน่วแน่ มีเหตุผล มีสติ สามารถควบคุมตนเอง มีความสามารถในการรับรู้ถึงความต้องการของคนอื่น และรู้จักมารยาททางสังคมหรือที่เรียกว่าความฉลาดทางอารมณ์เพราะถ้าหากไม่สนใจหรือปรับเปลี่ยนก็อาจจะทำให้เกิดความเสียหายต่อองค์กรได้แต่ในทางกลับกันนั้นถ้ารู้ถึงวิธีสร้างหรือปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมขององค์กรก็จะมีผลทำให้องค์กรประสบความสำเร็จและเจริญงอกงาม

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรการบริหารศึกษา สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

ปัจจัยที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน จากการศึกษาผลการวิจัยของ รัชวิภา ดวงจันทา (2556) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตภาคตะวันออก มีความฉลาดทางอารมณ์โดยความรวมระดับที่มากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านดี และด้านสุข อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านเก่งอยู่ในระดับมากที่สุดนี้อาจเป็นเพราะส่วนมากอยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนปลายที่มีอายุมาก ซึ่งตระหนักและเห็นความสำคัญของการนำความฉลาดทางอารมณ์มาใช้ ในการบริหารจัดการพัฒนาและปรับปรุงที่จะทำงานต่างๆ ภายในโรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ ภาวะผู้นำของผู้บริหารส่วนหนึ่งที่เกิดมาจากภาวะจิตใจในตัวผู้บริหารเอง วุฒิภาวะทางอารมณ์ของผู้บริหารทำให้บุคลิกภาพของผู้บริหารมั่นคงไม่หวั่นไหว ผลงานวิจัยของ นิตยา วิเศษยา (2551: 92-93) พบว่าความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาและผลการวิจัยยังพบว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์เพิ่มขึ้นจะมีวุฒิภาวะมากขึ้น ผลการวิจัยของเปรมปรีดี หมูวิเศษ (2549: 120-124) พบว่ารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับ ประสิทธิภาพโรงเรียนอาชีวเอกชน ผลการวิจัย พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารมีผลต่อการจัดการความสัมพันธ์และทักษะการบริหารทางด้านเทคนิค ทางด้านมนุษย และทางด้านกรนิกคิด สามารถแก้ปัญหาได้ดี ในขณะที่เดียวกันภาวะผู้นำที่ส่วนหนึ่งเกิดจากวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมโรงเรียน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และวัฒนธรรมองค์กรซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติงานที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์ความกดดันหลายๆ ด้าน และบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่เปลี่ยนไปตามโครงสร้างของระบบการศึกษาอย่างมากมาย ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีหน้าที่ความรับผิดชอบและท้าทายความสามารถในการบริหารงานที่เพิ่มมากขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทอย่างยิ่งในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา จึงต้องมีความรู้ ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล จึงจะทำให้งานประสบผลสำเร็จได้ การที่ได้เจอผู้ใต้บังคับบัญชาหลากหลายรูปแบบผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความฉลาดทางด้านอารมณ์ สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองในทุกๆ สถานการณ์ที่ได้เจอ ความฉลาดทางอารมณ์จึงมีบทบาทที่สำคัญมากในระดับผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งหมายความว่า บุคคลที่อยู่ในตำแหน่งสูงเท่าใด ความสามารถด้านความฉลาดทางอารมณ์ก็ยิ่งเป็นสิ่งที่ยืนยันความเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นเท่านั้น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543: 19) ดังนั้นความฉลาดทางอารมณ์จึงเป็นรากฐานสำคัญประการหนึ่งของการประสบความสำเร็จในชีวิตของแต่ละคน ซึ่งเกิดจาก ความสามารถเรียนรู้สภาวะอารมณ์ของตนเองอย่างถูกต้อง สามารถจัดการกับอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ ต่างๆ สามารถควบคุมอารมณ์ให้มีความมั่นคง ไม่แปรปรวนง่าย และมีความสามารถรู้พื้นอารมณ์ของตนเองให้อยู่ในสภาพที่ดีได้ด้วยตนเอง และมีความเข้าใจสภาวะอารมณ์ของผู้อื่นจนสามารถมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในสังคมได้ ส่วนวัฒนธรรมองค์กรนั้นเป็นลักษณะและวิธีการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร การที่สถานศึกษารับรู้วัฒนธรรมในองค์กรนั้นจะช่วยให้มีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกัน ยังมีวัฒนธรรมที่เข้มแข็งคนในองค์กรก็จะเกิดพฤติกรรมที่แนบแน่น เกิดความผูกพันกับองค์กรทำให้เกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นสมาชิกขององค์กรที่มีวัฒนธรรมที่เหมาะสมและแข็งแกร่ง

จากที่กล่าวมาข้างต้น ความฉลาดทางอารมณ์ กับวัฒนธรรมองค์กร ถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เช่น การปฏิบัติงานในองค์กรจะต้องมีการติดต่อประสานงานกับบุคคลเป็นจำนวนมาก อาจทำให้เกิดความขัดแย้งหรือความไม่พอใจเกิดขึ้น หากบุคลากรไม่มีการจัดการอารมณ์ที่เหมาะสม ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งกับเพื่อนร่วมงาน ทำให้บุคลากรมีการย้ายหรือลาออกส่งผลให้องค์กรต้องสูญเสียบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถไป ความฉลาดทางอารมณ์และวัฒนธรรมในองค์กรอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในองค์กรได้ การจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จได้จะต้องขึ้นอยู่กับผู้บริหารซึ่งการบริหารที่จะประสบผลสำเร็จนั้นจะต้องมีความฉลาดทางอารมณ์ และในขณะเดียวกันก็ต้องสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดีให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาด้วย รัชวิภา ดวงจันทา (2556) จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติหน้าที่ได้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2 เพื่อนำผลการวิจัยมาหาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ของความฉลาดทางอารมณ์และวัฒนธรรมองค์กรภายในโรงเรียน ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้หน่วยงานประสบความสำเร็จต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประเภทของการวิจัย

วิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิบูลย์เขต 2 จำนวน 1,191 คน แบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา 125 คน ครูผู้สอน 1,066 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิบูลย์เขต 2 จำนวน 291 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 607-610) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามสัดส่วนของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาแต่ละอำเภอ โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 30 คน ครูผู้สอนจำนวน 261 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับระดับความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิบูลย์เขต 2 แบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเป็นแบบตรวจสอบรายการโดยมีลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้ ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษาและตำแหน่ง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ โดยใช้แบบสอบถามประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต มี 4 ตัวเลือก ได้แก่ ไม่จริง จริงบางครั้ง ค่อนข้างจริง และจริงมาก แบ่งเป็น 3 ด้าน รวมจำนวน 52 ข้อประกอบการตรวจนับหาคะแนนรวมในแต่ละด้านและคะแนนรวมทุกๆ ด้าน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิบูลย์เขต 2 แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินค่า (Rating scale) มี 5 ตัวเลือก ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด รวมจำนวน 34 ข้อประกอบด้วย 1.การยึดถือปฏิบัติร่วมกันภายในองค์กร จำนวน 6 ข้อ 2. การทำงานเป็นทีม จำนวน 12 ข้อ 3. ค่านิยมในองค์กร จำนวน 9 ข้อ 4. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล จำนวน 7 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

4.1 ศึกษา ทฤษฎี หลักการ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิบูลย์เขต 2

4.2 สร้างแบบสอบถามฉบับร่างนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

4.3 นำเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่อประธานกรรมการผู้ควบคุมงานวิจัย เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุงเนื้อหา การใช้ภาษาให้ถูกต้องสมบูรณ์

4.4 นำผลตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาโดยใช้สูตรค่า IOC (Item-Objective Congruence Index: IOC) และเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00

4.5 นำเสนอแบบสอบถามปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.98

4.6 จัดทำแบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ นำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

5.1 ยื่นขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิบูลย์เขต 2

5.2 ส่งหนังสือขอเก็บข้อมูล พร้อมส่งแบบสอบถามถึงผู้บริหารสถานศึกษาและ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิบูลย์เขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

5.3 ตรวจสอบจำนวนและความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน ซึ่งผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 291 ฉบับ ได้รับฉบับที่สมบูรณ์กลับคืน จำนวน 291 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

6.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ

6.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายตามเกณฑ์ปกติของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

6.3 วิเคราะห์ข้อมูลวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.4 วิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดอารมณ์กับวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2 เป็นรายด้านโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Simple correlation) ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2 ในภาพรวม

ด้าน	ความฉลาดทางอารมณ์	(n=291)		ระดับ
		\bar{X}	S.D.	
1	องค์ประกอบด้านดี	19.44	2.67	ปกติ
2	องค์ประกอบด้านเก่ง	18.59	2.64	ปกติ
3	องค์ประกอบด้านสุข	17.11	2.45	ปกติ
	รวม	18.38	2.41	ปกติ

จากตาราง 1 พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับปกติ ($\bar{X} = 18.38$) เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า องค์ประกอบด้านดี ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับปกติ ($\bar{X} = 19.44$) รองลงมา ได้แก่ องค์ประกอบด้านเก่ง อยู่ในระดับปกติ ($\bar{X} = 18.59$) และองค์ประกอบด้านสุขมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ อยู่ในระดับปกติ ($\bar{X} = 17.11$)

2. ผลการศึกษาวัฒนธรรมองค์กรผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์การศึกษาวัฒนธรรมองค์กรผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2 ทั้ง 4 องค์ประกอบ

ด้านที่	รายการ	(n=291)		แปลผล	อันดับที่
		\bar{X}	S.D.		
1	การยึดถือปฏิบัติร่วมกันภายในองค์กร	4.12	0.60	มาก	2
2	การทำงานเป็นทีม	4.11	0.62	มาก	3
3	ค่านิยมในองค์กร	4.14	0.61	มาก	1
4	ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	4.10	0.68	มาก	4
	รวม	4.12	0.58	มาก	-

จากตารางที่ 2 พบว่า วัฒนธรรมองค์กรผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ค่านิยมในองค์กร อยู่ในระดับมาก

($\bar{X} = 4.14$) รองลงมา ได้แก่ การยึดถือปฏิบัติร่วมกันภายในองค์กร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) การทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$)

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตรเขต 2

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตรเขต 2

ตัวแปร	(x1)	(x2)	(x3)	(x)	(y)
ด้านดี (x1)	1.00	.793**	.783**	.926**	.327**
ด้านเก่ง (x2)		1.00	.817**	.936**	.207**
ด้านสุข (x3)			1.00	.928**	.286**
ความฉลาดทางอารมณ์ (x)				1.00	.294**
วัฒนธรรมองค์กร (y)					1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตรเขต 2 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์วัฒนธรรมองค์กรในทางบวกกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($r = .294^{**}$) เมื่อพิจารณาความฉลาดทางอารมณ์เป็นรายด้าน พบว่าความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมองค์กรในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($r = .327^{**}$) ด้านเก่ง มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมองค์กรในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($r = .207^{**}$) ด้านสุข มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมองค์กรในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ($r = .286^{**}$)

อภิปรายผล

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตรเขต 2 ครั้งนี้จะกล่าวถึงประเด็นสำคัญที่ค้นพบจากการศึกษาตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตรเขต 2 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับ ปกติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสุขและด้านเก่ง อยู่ในระดับปกติ ส่วนด้านที่ความฉลาดทางอารมณ์สูงสุด คือ ด้านดี อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียน มีภารกิจที่ต้องปฏิบัติมากมาย ต้องประสานงานกับบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อให้งานสำเร็จเรียบร้อย ถ้าผู้บริหารไม่รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง อาจจะทำให้ทำงานไม่สำเร็จ หรือ ล่าช้า ขาดประสิทธิภาพ จนทำให้งานต้องล้มเหลว นอกจากนี้ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ มีจิตใจที่มั่นคง มองโลกในแง่ดี รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความมุ่งมั่นแน่วแน่ มีเหตุผล มีสติ สามารถควบคุมตนเอง มีความสามารถในการรับรู้ถึงความต้องการของคนอื่น และรู้จักมารยาททางสังคมหรือที่เรียกว่าความฉลาดทางอารมณ์เพราะถ้าหากไม่สนใจหรือปรับเปลี่ยนก็อาจจะทำให้เกิดความเสียหายต่อองค์กรได้แต่ในทางกลับกันนั้นถ้ารู้ถึงวิธีสร้างหรือปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมขององค์กรก็จะมีผลทำให้องค์กรประสบความสำเร็จและเจริญงอกงาม ดังที่ โกลแมน (Goleman, 1998a: 43) มีความเห็นว่า ความฉลาดทางอารมณ์เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารเพราะถึงแม้ว่าผู้บริหารจะได้รับการอบรมมาอย่างดีเพียงใดก็ตาม มีสติปัญญาที่เฉียบแหลมความคิดสร้างสรรค์ดี ๆ มากมาย แต่ถ้าผู้บริหารขาดคุณลักษณะของความฉลาดทางอารมณ์ผู้บริหารเหล่านั้นก็ไม่สามารถจะเป็นผู้บริหารชั้นยอดได้

2. วัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ดังนี้ ค่านิยมในองค์กร การยึดถือปฏิบัติร่วมกันในองค์กร การทำงานเป็นทีมและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในโรงเรียนมีค่านิยมในองค์กรที่ดี มีการกำหนดพฤติกรรม มีกฎ ระเบียบองค์กรนั้นๆ และมีวัฒนธรรมองค์กรที่มีอิทธิพลต่อการประพฤติปฏิบัติงานของคนในองค์กรซึ่งสะท้อนให้เห็นกระบวนการคิดและตัดสินใจ สอดคล้องกับการศึกษาผลการวิจัยของ มัณฑนา เทพมงคล, มานพ ชูนิล (2556) เรื่องการรับรู้วัฒนธรรมองค์กรกับความฉลาดทางอารมณ์ที่พยากรณ์การสื่อสารของพยาบาลและผู้ช่วยพยาบาลกับผู้รับบริการในโรงพยาบาลรัฐ พบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การสื่อสารของพยาบาลและผู้รับบริการได้ คือ ความฉลาดทางอารมณ์การรับรู้ การประเมินและการแสดงออกของอารมณ์การรับรู้วัฒนธรรมองค์กรแบบตั้งรับ -

เนื้อหา และความฉลาดทางอารมณ์ด้านการเกื้อหนุนการคิดของอารมณ์ ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้วัฒนธรรมองค์กรกับความฉลาดทางอารมณ์ สามารถพยากรณ์การสื่อสารของพยาบาลและผู้ช่วยพยาบาลได้โดยตัวแปรที่สามารถพยากรณ์การสื่อสารของพยาบาลและผู้ช่วยพยาบาลกับผู้รับบริการ ได้แก่ การรับรู้วัฒนธรรมองค์กรแบบตั้งรับ-เฉยชา ความฉลาดทางอารมณ์ด้านการรับรู้ การประเมิน และการแสดงออกของอารมณ์ และความฉลาดทางอารมณ์ด้านการเกื้อหนุนการคิดของอารมณ์

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2 พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์วัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2 นั้นสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับ วิชาญา ดวงจันทา (2556) ได้ทำการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบด้านเก่ง องค์ประกอบด้านดี องค์ประกอบด้านสุข โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนมัธยมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .01$) ซึ่งองค์ประกอบโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ($r = .359$) โดยด้านสุขมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งก็คือผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติงานที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์ความกดดันหลายๆ ด้าน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อการทำงานของบุคลากรในองค์กร จึงต้องมีความรู้ ความสามารถ และมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล จึงจะทำงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรนั้นๆ นอกจากนี้ ยังต้องสามารถควบคุมอารมณ์และเอาชนะความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในองค์กรได้ สามารถสร้างพฤติกรรมทางบวกให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งจะส่งผลสำเร็จในการบริหารโรงเรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพ นอกจากนี้จะฉลาดรู้ในกระบวนการการบริหารโรงเรียนแล้ว ต้องฉลาดรู้อารมณ์ของผู้อื่นด้วยเช่นกัน

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2 ครั้งนี้จะกล่าวถึงประเด็นสำคัญที่ค้นพบจากการศึกษาตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2 พบว่า ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2 โดยภาพรวมพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปกติ เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา องค์ประกอบด้านดี อยู่ในระดับสูงกว่าปกติ องค์ประกอบด้านเก่งและองค์ประกอบด้านสุข อยู่ในระดับปกติ ส่วน ระดับวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2 พบว่า ระดับวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ที่ ระดับมาก พิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยในด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ค่านิยมในองค์กร รองลงมาได้แก่ การยึดถือปฏิบัติร่วมกันภายในองค์กรและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

2. ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2 พบว่า ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์วัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2 โดยภาพรวม พบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรมีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของให้มีระดับสูงมากขึ้น เนื่องจากความฉลาดทางอารมณ์จะส่งผลดีต่อผู้บริหารสถานศึกษาเองทั้งการก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล การแก้ปัญหาความขัดแย้งในการทำงานของบุคลากร และสามารถเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน จนเกิดการทำงานเป็นทีม สามารถขับเคลื่อนภารกิจของสถานศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น

2. ผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2 ได้ทราบถึงความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อ วัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการ ปรับปรุง แก้ไข พัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำการวิจัยเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์และวัฒนธรรมองค์กรในโรงเรียนกับ บุคลากรในสถานศึกษา
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา
3. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิจิตรเขต 2 เพื่อให้สามารถพัฒนาแนวทางในการพัฒนาบุคลากรในองค์กร

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา เกษร. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- โครงการ TO BE NUMBER ONE. (2558). ฝึกคิด แก้ปัญหา พัฒนา EQ. ในทูลกระหม่อมอุบลรัตนราชกัญญาสิริวัฒนาพรรณวดี. กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- ดร.รศ.พร สุขเกษม. (2558). ความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมองค์กรกับระดับความสุขของบุคลากรในสถานศึกษา จังหวัดพิจิตร. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
- ทักษิณ ฝักวาจา. (2558). ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 3 ประถมศึกษานครนายก. การ ค้นคว้าอิสระการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชญารัตน์ ทับทิม, เฉลิมชัย หาญกล้า. (2557). ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสิงบุรี. วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- พิมพ์ใจ วิเศษ. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ของข้าราชการครูอำเภอบ้านนาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก. จังหวัดปทุมธานี วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- มัทณี บุญประเสริฐ. (2560). วัฒนธรรมขององค์กร พฤติกรรม และคุณภาพชีวิตการทำงาน ที่ส่งผลต่อระดับความสำเร็จในการ ทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทเอกชน เขตห้วยขวาง. การค้นคว้าอิสระการศึกษาตามหลักสูตร มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร.
- รวิษญา ดวงจินทา. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขตภาคตะวันออก. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). โรงเรียนสร้างคนที่มี ความฉลาดทางอารมณ์. วัฏจักรการศึกษา, 2,19
- มันทนา เทพมงคล, มานพ ชูนิล. (2556). การรับรู้วัฒนธรรมองค์กรกับความฉลาดทางอารมณ์ที่พยากรณ์ การสื่อสารของ พยาบาลและผู้ช่วยพยาบาลกับผู้รับบริการในโรงพยาบาลของรัฐ. สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
- นิตยา วิเศษยา. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
- เปรมปรีดี หมูวิเศษ. (2549). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา